

MICHA BASIC
DIENSTBARE LEVENSTIJL EN DE NAASTE

Micha Nederland →

Micha Basic laat je proeven aan de Michacursus. Micha Basic bevat zes modules. Elke module behandelt een aspect van het Michathema goed doen en recht doen. Centraal staan de rollen van rentmeester en naaste alsmede de woorden barmhartigheid, gerechtigheid en duurzaamheid. Veel christenen verlangen ernaar om deze begrippen meer en meer in praktijk te brengen. Micha Basic biedt materiaal aan hen die eens willen ruiken aan deze thema's. Om daadwerkelijk stapsgewijs een meer diaconale en/of duurzame levenshouding te ontwikkelen bevelen we de Michacursus aan. De Michacursus biedt een uitgebalanceerd programma volgens een zorgvuldig bepaalde opbouwlijn, waarmee een ontwikkelproces in gang wordt gezet. Die ontwikkellijn vind je niet in Micha Basic.

De zes Micha Basic-modules zijn bedoeld om los van elkaar te gebruiken. Er is niet een bepaalde volgorde in de modules aangebracht. De bedoeling van Micha Basic is een handreiking te doen aan hen die met een groep of kerkgemeenschap zich willen verdiepen in (een aspect van) het Michathema, als opstapje naar het volgen van de Michacursus. Ook kunnen de Micha Basic-modules worden gebruikt als verdiepingsmateriaal bij de Michacursus.

De zes modules hebben als doel bewustwording van de nood in de wereld en van wat ieder mens concreet in zijn eigen leven goed kan doen en recht kan maken. Daarbij maken we de koppeling tussen mondiale problemen en de eigen leefwereld zichtbaar en concreet. Bovendien stellen we enkele kritische vragen over de Michacursus aan de orde. Deze kunnen een rol spelen bij het besluit al dan niet een Michacursus te starten.

In de zes modules wordt gewerkt met verschillende werkvormen. Het is mogelijk om alleen dat te gebruiken wat voor de eigen situatie relevant of aantrekkelijk lijkt en dit eventueel aan te vullen met eigen ideeën. Kortom, dit materiaal staat geheel ten dienste van jou. Je kunt gebruiken wat je bevalt en laten liggen wat je minder relevant lijkt.

Micha Basic

INHOUD | DIENSTBARE LEVENSTIJL EN DE NAASTE

1. Wat betekent 'diaconaat'?

- 1.1 Associaties bij 'dienstbaarheid' en 'diaconaat'
- 1.2 Bespreking 'diaconaat'
- 1.3 Dienstbaarheid en diaconaat in de bijbel

2. Wat is een dienstbare levensstijl?

- 2.1 Omzien
- 2.2 Handelen
- 2.3 Balans

3. Voor wie ben ik een naaste?

- 3.1 Dit ben ik
- 3.2 Mijn directe omgeving
- 3.3 Gebed bij een open krant

1. WAT BETEKENT 'DIACONAAAT'?

Het woord 'diaken' komt van het Griekse woord diakonos (διακονος), dat dienaar betekent.

1.1 Associaties bij 'dienstbaarheid' en 'diaconaat'

Diaken betekent dienaar. Een diaken is dienstbaar aan de gemeente. De oproep tot dienstbaarheid geldt niet alleen voor degenen die het ambt van diaken bekleeden. Alle gemeenteleden zijn geroepen tot dienstbaarheid.

Zet eerst het woord 'dienstbaarheid' in het midden op een flap over-vel.

Vraag welke associaties de deelnemers hebben met dit woord.

Schrijf alles wat er wordt genoemd op rondom het centrale woord 'dienstbaarheid'. Waarschijnlijk worden er zaken genoemd als helpen, ondersteunen, het belang van de ander voor ogen hebben, beschikbaar zijn et cetera.

Zet vervolgens het woord 'diaconaat' in het midden op een flap over-vel.

Vraag welke associaties de deelnemers hebben met dit woord.

Schrijf alles wat er wordt genoemd op rondom het centrale woord 'diaconaat'. Waarschijnlijk worden er zaken genoemd als collecte, zending, ondersteuning van hulpbehoevenden en alleenstaanden et cetera.

Hang de twee flap over-vellen naast elkaar. Wat valt op? Welke inzichten geeft dit in de wijze waarop wij diaconaat invullen?

Doel van deze opdracht is om zichtbaar te maken welke verschillende beelden er bestaan bij de term 'diaconaat' en de wijze waarop wij het diaconaat geneigd zijn in te vullen. Wanneer we de term diaconaat vervangen met dienstbaarheid, voelen meer mensen zich aangesproken.

1.2 Bespreking 'diaconaat'

Besprek de hieronder weergegeven stellingen over diaconaat. Doel van de bespreking is bewust na te denken over de brede betekenis van het begrip 'diaconaat'. Daarbij mag ieder zijn eigen invulling geven aan het begrip diaconaat. Door verschillende interpretaties van het diaconaat te horen en te bespreken, zullen de deelnemers zich bewust worden van hun mogelijk eenzijdige benadering.

Als de discussie niet prikkelend genoeg is, kun je de groep in tweeën splitsen. Je geeft de ene groep de opdracht om voorstander van de stelling te zijn en daarbij argumenten te bedenken (ongeacht of je het er daadwerkelijk mee eens bent). Je geeft de andere groep opdracht om tegenstander van de stelling te zijn.

Stellingen:

- Diaconaat hoort bij de kern van mijn geloof.
- Diaconaat is alleen voor mensen met een speciale roeping of functie.
- God dienen is mensen dienen.
- Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen leven en moet dus ook zijn eigen boontjes doppen.
- In het diaconaat voeg je de daad bij het Woord.
- Dienen is het tegenovergestelde van heersen.
- Ik wil best een ander helpen, maar het moet wel in mijn planning passen.

1.3 Dienstbaarheid en diaconaat in de bijbel

Vertel over hoe dienstbaarheid en diaconaat in de bijbel aan de orde komen. Bijvoorbeeld aan de hand van onderstaande aandachtspunten:

Het Oude Testament

God heeft bij de schepping het dienen ingeweven als basis voor ons handelen. Alles is gericht op de dienst aan Hem, de dienst aan de ander en de dienst aan de schepping in zijn geheel.

God zelf openbaart zich als degene die omziet naar weduwen en wezen, vreemdelingen en andere hulpbehoevenden.

Het volk Israël moet gastvrij zijn voor vreemdelingen en hen ontvangen en helpen.

Mozes stelt een diaconaal model van een samenleving voor. Een samenleving waarin het iedereen goed zal gaan. Een samenleving waarin iedereen erbij hoort en waaraan ook iedereen zijn of haar steentje kan bijdragen. Armoede mocht niet voorkomen.

De realiteit is echter anders. Er ontstonden grote verschillen in de samenleving door uitbuiting van de meest kwetsbaren. Machthebbers verrijkten zich ten koste van anderen. Heersen zette de toon in plaats van dienen.

De profeten Amos en Micha klaagden dit stevig aan.

Het onrecht, waarbij de rechtelozen in de samenleving niet werden beschermd, veroorzaakte een breuk in de relatie met God. De profeten wijzen naar de komende koning die vrede en gerechtigheid zal brengen.

Het Nieuwe Testament

In Markus 10 vers 45 kom je voor het eerst het woord diakonia tegen, in de context van 'dienst': want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.

Hier wordt het dienen centraal gesteld. Dienen is daarmee een grondhouding, een cruciaal kenmerk van iedere gelovige.

Na het eerste Pinksterfeest is er sprake van een opbloeiend gemeentediaconaat. Men deelde de bezittingen onderling. In Handelingen 6 lees je dat de eerste diakenen werden aangesteld om ervoor te zorgen dat iedereen volop deel kon zijn van de gemeenschap. De diaconale opdracht bleef dus primair in handen van elke gelovige. Juist het diaconaal handelen van de leden van de eerste gemeenten gaf een belangrijke impuls aan de groei van het christendom in de eerste eeuwen.

2. WAT IS EEN DIENSTBARE LEVENSTIJL?

„Het gaat er niet om gelukkig te worden, maar om gelukkig te maken.“
Koningin Emma (1858-1934), getrouwd met Wilhelm III

2.1 Omzien

In een dienstbare levensstijl gaat het allereerst om omzien.

Vraag aan de deelnemers: Wat is omzien?

Bespreek de volgende zaken:

- Omzien is kijken, echt kijken en tot je door laten dringen.
- Omzien betekent je hoofd leeg maken en tijd nemen voor de ander, je openstellen.
- Omzien is empathie, je inleven in de ander.
- Omzien betekent uit je veilige wereld stappen. Dat is:
 - anders denken
 - anders kijken
 - lezen over anderen in hun situatie
 - vragen stellen bij wat er om je heen gebeurt
 - niet blijven zitten waar je zit, maar je openstellen
 - je verbijsteren over onrecht
 - komen daar waar je anders niet komt.
- Omzien is de ander een gezicht geven. Weten wie hij of zij is en wat hem of haar bezighoudt.
- Omzien is de ander ontmoeten. In gesprek gaan, ruiken, tasten en inleven.
- Omzien is observeren, ontdekken en vooral vragen wat de ander nodig heeft.

Vraag aan de deelnemers: Zie je wel eens op deze manier om naar mensen in je omgeving? Wat heb je nodig om op deze manier naar mensen om te zien? Geldt dit omzien voor mensen in de kerk en/of voor mensen buiten de kerk?

2.2 Handelen

In een dienstbare levensstijl gaat het ook om doen. Je brengt je handelen op één lijn met dat wat je graag wilt. Je voegt de daad bij het woord. Bij een dienstbare houding is het gericht-zijn op de belangen van de ander verinnerlijkt. Het is een levensstijl geworden.

Dat moet groeien. Je kunt het leren. Ontwikkelen en doorontwikkelen. Dienstbaar ben je niet automatisch. Zeker niet in de ik-gerichte cultuur waarin we leven. Je kunt het worden door te oefenen. Door telkens elementen van een dienstbare levenshouding in praktijk te brengen.

Elementen van een dienstbare houding zijn:

- De ander zien
- Je verdiepen in het leven van de ander
- Persoonlijk beschikbaar zijn
- Willen leren van de ander
- Je eigen levensstijl aanpassen
- Het belang van de ander behartigen

Zet de elementen van een diaconale houding op een flapover-vel.

Vraag aan de deelnemers: Welk element spreekt je het meest aan? Welk element staat het verst van je af? Wat zou je willen ontwikkelen?

Bespreek dit met elkaar. Soms zijn christenen geneigd om te denken dat het hebben van goede intenties belangrijker is dan daadwerkelijk het goede doen. Toch is God er in de bijbel heel duidelijk over dat ons handelen voor Hem belangrijk is.

Lees met de deelnemers bijvoorbeeld Jakobus 1 vers 22 tot en met 27:

Vergis u niet: alleen horen is niet genoeg, u moet wat u gehoord hebt ook doen. Want wie de boodschap hoort maar er niets mee doet, is net als iemand die het gezicht waarmee hij is geboren in de spiegel bekijkt: hij ziet zichzelf, maar zodra hij wegloopt is hij vergeten hoe hij eruitzag. Wie zich daarentegen spiegelt in de volmaakte wet die vrijheid brengt, en dat blijft doen, niet als iemand die hoort en vergeet, maar als iemand die ernaar handelt – hem valt geluk ten deel, juist om wat hij doet. Wie meent dat hij God dient, terwijl hij zijn tong niet kan beteugelen, zit op een dwaalspoor, en heel zijn godsdienst is vergeefse moeite. Voor God, de Vader, is alleen dit reine, zuivere godsdienst: weduwen en wezen bijstaan in hun nood, en je in acht nemen voor de wereld en onberispelijk blijven.

Of lees gezamenlijk Micha 2 vers 1 tot en met 3:

Wee hun die kwaad in de zin hebben en op hun bed boze plannen smeden. Al in het ochtendgloren brengen ze die ten uitvoer, dat ligt in hun macht. Willen ze een veld? Ze roven het! Willen ze een huis? Ze nemen het! Ze maken zich meester van huizen en hun bezitters, van mensen en hun eigendom. Daarom – dit zegt de HEER: Over dit volk zal ik onheil brengen, een onheil dat jullie niet kunnen afschudden en waaronder jullie gebukt zullen gaan.

Of lees gezamenlijk Matteüs 25 vers 31 tot en met 46:

Wanneer de Mensenzoon komt, omstraald door luister en in gezelschap van alle engelen, zal hij plaatsnemen op zijn glorierijke troon. Dan zullen alle volken voor hem worden samengebracht en zal hij de mensen van elkaar scheiden zoals een herder de schapen van de bokken scheidt; de schapen zal hij rechts van zich plaatsen, de bokken links. Dan zal de koning tegen de groep rechts van zich zeggen: "Jullie zijn door mijn Vader gezegend, kom en neem deel aan het koninkrijk dat al sinds de grondvesting van de wereld voor jullie bestemd is. Want ik had honger en jullie gaven mij te eten, ik had dorst en jullie gaven mij te drinken. Ik was een vreemdeling, en jullie namen mij op, ik was naakt, en jullie kleedden mij. Ik was ziek en jullie bezochten mij, ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe." Dan zullen de rechtvaardigen hem antwoorden: "Heer, wanneer hebben wij u hongerig gezien en te eten gegeven, of dorstig en u te drinken gegeven? Wanneer hebben wij u als vreemdeling gezien en opgenomen, u naakt gezien en gekleed? Wanneer hebben wij gezien dat u ziek was of in de gevangenis zat en zijn we naar u toe gekomen?" En de koning zal hun antwoorden: "Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan." Daarop zal hij ook de groep aan zijn linkerkant toespreken: "Jullie zijn vervloekt, verdwijn uit mijn ogen naar het eeuwige vuur dat bestemd is voor de duivel en zijn engelen. Want ik had honger en jullie gaven mij niet te eten, ik had dorst en jullie gaven me niet te drinken. Ik was een vreemdeling en jullie namen mij niet op, ik was naakt en jullie kleedden mij niet. Ik was ziek en zat in de gevangenis en jullie bezochten mij niet." Dan zullen ook zij antwoorden: "Heer, wanneer hebben wij u hongerig gezien of dorstig, als vreemdeling of naakt, ziek of in de gevangenis, en hebben wij niet voor u gezorgd?" En hij zal hun antwoorden: "Ik verzeker jullie: alles wat jullie voor een van deze onaanzienlijken niet gedaan hebben, hebben jullie ook voor mij niet gedaan." Hun staat een eeuwige bestraffing te wachten, de rechtvaardigen daarentegen het eeuwige leven.'

Vraag aan de deelnemers: Noem twee woorden uit de gelezen tekst die jou in het bijzonder aanspreken.

Laat elke deelnemer toelichten waarom hij of zij die woorden heeft gekozen. Wat betekenen die woorden voor hem of haar?

Vraag aan de deelnemers: Wie worden bedoeld met de weduwen en wezen uit Jakobus 1?

Vraag aan de deelnemers: Wie worden bedoeld met hen die kwaad in de zin hebben in Micha 2?

Vraag aan de deelnemers: Wie worden bedoeld met de onaanzienlijksten uit Matteüs 25?

2.3 Balans

In een dienstbare levensstijl is balans van belang.

Balans in geven en ontvangen.

Balans in omzien naar de ander en jezelf laten zien.

Balans in er zijn voor de ander en er zijn voor je eigen wensen, verlangens en behoeften.

Besprek met de deelnemers hoe je in balans blijft. Vraag daarvoor drie deelnemers naar voren te komen om in de vorm van terugspeeltheater de balans zichtbaar te maken.

Terugspeeltheater

Geef de eerste deelnemer de opdracht een mens uit te beelden die alleen aan zichzelf denkt.

Vraag aan de groep om mee te denken welke zinnestjes en welke lichaamshouding bij deze persoon passen. Als de groep tevreden is over de wijze waarop de eerste deelnemer deze rol vertolkt, ga je naar de tweede deelnemer.

Geef de tweede deelnemer de opdracht een mens uit te beelden die alleen maar aan anderen denkt. Vraag aan de groep om mee te denken welke zinnestjes en welke lichaamshouding bij deze persoon passen. Als de groep tevreden is over de wijze waarop de tweede deelnemer deze rol vertolkt, ga je naar de derde deelnemer.

Geef de derde deelnemer de opdracht om tussen de eerste twee in te gaan staan en de balans zichtbaar te maken. Vraag aan de groep om mee te denken welke zinnestjes en welke lichaamshouding bij deze persoon passen. Pas als iedereen tevreden is over de wijze waarop de derde deelnemer deze rol vertolkt, rond je af.

Vraag aan de drie deelnemers: Hoe hebben jullie je rol ervaren?

Vraag aan alle deelnemers: Hoe zou je zelf (meer) balans kunnen aanbrengen tussen geven en ontvangen?

3. VOOR WIE BEN IK EEN NAASTE?

Wie is mijn naaste? Of... voor wie ben ik een naaste?

3.1 Dit ben ik

Maak een silhouetkening van een lichaam.

Zet bij de hieronder genoemde lichaamsdelen de bijbehorende vragen.

Vraag de deelnemers hun antwoord erbij te schrijven en bespreek dit daarna met elkaar.

Oog – Welke problemen op televisie kun je niet met droge ogen aanzien?

Schouders – Waar zet jij graag je schouders onder om anderen te helpen?

Haar – Bij welk probleem zit jij met je handen in het haar?

Oor – Voor wie sta jij klaar om naar zijn of haar problemen te luisteren?

Vingers – Wat heb je goed in de vingers om anderen te helpen?

Tenen – Van welk vooroordeel in jouw kerk krijg je kromme tenen?

3.2 Mijn directe omgeving

Verdeel de deelnemers in groepen van drie personen.

Laat elke groep één van de hieronder genoemde aandachtsvelden kiezen:

- Mensen in armoede
- Zwerfjongeren
- Asielzoekers en migranten
- Ouderen
- Mensen met een handicap
- Jongeren in een moeilijke situatie

Ronde 1

Geef elke groep de opdracht om een of twee concrete voorbeelden te bedenken (of uit de krant te halen) van mensen in hun directe omgeving die in dat aandachtsveld geholpen zouden kunnen worden. Elk groepje maakt een zo realistisch mogelijke beschrijving van de situatie. Vervolgens legt elk groepje plenair zijn situatie uit aan alle andere deelnemers en vertelt wat het probleem is. Als alle situaties door elk groepje helder zijn omschreven, gaat de volgende ronde in.

Ronde 2

In de volgende ronde bedenkt groep B voor het probleem van groep A oplossingen. Zij bedenken wat groep A concreet kan doen voor de door groep A beschreven situatie. Groep C doet dat voor het probleem van groep B. En eventueel groep D voor het probleem van groep C et cetera. De bedachte oplossingen worden plenair gepresenteerd aan de groepen.

Ronde 3

Eventueel kan nog een volgende ronde worden gedaan. Dan bedenkt groep C zoveel mogelijk redenen voor groep A om niets aan de door hen beschreven (uit de eerste ronde) situatie te hoeven doen. Groep D doet dat voor de situatie van groep B en groep A doet dat voor het probleem van groep D et cetera. De bedachte redenen worden plenair gepresenteerd aan de groepen.

Ronde 4

Vervolgens geeft groep A aan wat zij met de door hen beschreven situatie willen gaan doen en wat hen daarin motiveert. Ook de groepen B, C, D et cetera vertellen dit.

3.3 Gebed bij een open krant

Vraag de deelnemers iets op te zoeken in de krant van vandaag.

Vraag wat hen raakt op het gebied van nood of ongerechtigheid in de wereld.

Bid samen voor die situatie.

Je hebt via deze Micha Basic-module geproefd aan het Michathema. Wanneer je ernaar verlangt een meer diaconale en/of duurzame levenshouding te ontwikkelen, kun je nu overwegen de Michacursus te volgen. De Michacursus is een cursus van zeven bijeenkomsten waarin je ontdekt hoe waardevol het is om te groeien in je betrokkenheid op mensen en je zorg voor de schepping. Het doet ertoe wat jij doet. Jouw omgang met het milieu, jouw gedachten over kwetsbare mensen in de samenleving, de spullen die je koopt, het voedsel dat je eet, het doet ertoe. Want jij kunt het verschil maken. Het verschil tussen verbondenheid en eenzaamheid, tussen duurzaamheid en uitputting. Het verschil tussen helpen en aan het lot overlaten. De Michacursus helpt jou om je betrokkenheid op de mensen met wie en de wereld waarin je leeft vorm en inhoud te geven.

Door de Michacursus:

- denk je na over wat God in de Bijbel bedoelt met recht doen,
- ontdek je dat God jou in de Bijbel oproept tot dienstbetoon en het bestrijden van onrecht,
- krijg je handvatten om iets te doen dat bij jou past en waarmee jij bijdraagt aan een betere samenleving,
- ontdek je hoe zinvol en leuk het is om (met een groep) iets te betekenen voor iemand die of iets dat hulp nodig heeft.

De Michacursus is een cursus waarin je merkt dat plezier hebben en genieten en waardevol bezig zijn bij elkaar horen. De basisgedachte is dat je vanuit het genieten van alles dat je ontvangt wilt komen tot delen met anderen.

Zie voor meer en praktische informatie over de Michacursus: www.michacursus.nl

Extra informatie